

Лепський Р. С.,

аспірант

Науковий керівник: **Посохов І. М.**,

д-р. екон. наук, професор, професор кафедри економіки бізнесу та

міжнародних економічних відносин

Національний технічний університет

"Харківський політехнічний інститут", м. Харків

КЛАСИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Актуальність дослідження ризиків міжнародного бізнесу аграрних підприємств можна пояснити наступними положеннями. Зростаюча інтеграція ринків та збільшення міжнародної торгівлі призводить до збільшення числа аграрних підприємств, які ведуть бізнес за межами своїх національних кордонів [1-12]. Це створює нові можливості, але також вносить додаткові ризики, які необхідно розуміти та керувати [7, 12]. Політичні конфлікти, зміни урядової політики, економічні кризи та інші фактори можуть впливати на міжнародний бізнес та створювати невизначеність та ризики для компаній [2, 4, 11]. В умовах глобалізації конкуренція на міжнародних ринках стає все більш інтенсивною. Підприємства аграрного спрямування повинні бути готові до ризиків, пов'язаних з конкурентною боротьбою. Швидкий темп технологічного розвитку може створювати як нові можливості, так і нові ризики для міжнародного бізнесу аграрних підприємств [1, 3, 8]. Дослідження цього питання може бути корисним як для аграрних підприємств, що вже здійснюють міжнародну діяльність, так і для тих, які планують розширити свої операції за кордоном.

Міжнародний бізнес відкриває аграрним підприємствам нові можливості, але також вносить додаткові ризики через складність міжнародного середовища. Міжнародна діяльність аграрних підприємств може зустрічати різноманітні ризики, які варіюються в залежності від специфіки ринків, на яких вони працюють, та їхніх стратегій. Пропонуються до розгляду найбільш поширені види ризиків міжнародного бізнесу аграрних підприємств.

Політичні ризики. Зміни у політиці країни, політичні конфлікти та нестабільність можуть впливати на бізнесові умови та вкладення в країні. Політична нестабільність у країні може суттєво вплинути на бізнес. Зміни в законодавстві: Політичні зміни або введення нових правил можуть вплинути на умови ведення бізнесу у країні. Війни або конфлікти можуть призвести до нестабільності на ринку та загрози для безпеки.

Економічні ризики. Економічні кризи, зміни валютних курсів, інфляція та інші економічні фактори можуть створювати невизначеність для підприємств, що здійснюють міжнародну діяльність. Зміни в обмінному курсі можуть вплинути на вартість товарів та послуг у міжнародних операціях. Фінансові кризи або рецесії можуть вплинути на попит на аграрну продукцію та ціни на неї.

Технічні ризики. Відмова обладнання: непередбачувані відмови обладнання можуть призвести до перерв у виробництві та втрат продукції. Атаки

кіберзлочинців можуть призвести до втрат даних або порушення конфіденційності.

Правові ризики. Різні правові системи, закони та регуляції в країнах можуть ускладнювати бізнес-операції та створювати ризики порушення законодавства.

Фінансові ризики. Нестабільність фінансових ринків, кредитний ризик, ризик втрати капіталу через валютні коливання та інші фінансові фактори можуть впливати на фінансову стабільність підприємства. Включають в себе кредитний ризик, ліквідність, валютний ризик, ризик відсутності оплати, і таке ін.

Конкурентні ризики. Конкуренція на ринку: Змагання з іншими підприємствами може призвести до зниження цін та маржі прибутку. З'явлення нових учасників на ринку може змінити динаміку конкуренції та розділу ринку.

Культурні ризики. Різниця в культурних цінностях, звичаях та мові можуть ускладнювати комунікацію та взаєморозуміння з місцевими партнерами та клієнтами. Різниця в культурних стандартах: Неправильне розуміння чи несуперечність культурних норм можуть призвести до проблем в спілкуванні та управлінні персоналом.

Соціальні ризики. Негативна реакція суспільства на діяльність компанії, соціальні протести та конфлікти можуть впливати на репутацію та виконання бізнес-планів. Нестабільність у суспільстві або несправедливість можуть вплинути на операції підприємства.

Екологічні ризики. Проблеми з охороною навколишнього середовища, екологічні катастрофи та обмеження у використанні природних ресурсів можуть впливати на операційну діяльність та вартість виробництва. Забруднення навколишнього середовища: Порушення екологічних стандартів можуть призвести до штрафів, судових позовів або негативного впливу на репутацію підприємства.

Юридичні ризики. Різні правові системи, закони, правила і регуляції в різних країнах можуть створювати складнощі в здійсненні бізнесу.

Ризики безпеки. Включають загрози безпеки для персоналу, активів та інфраструктури в країні, де ведеться бізнес.

Класифікація ризиків допомагає підприємствам ліпше розуміти потенційні загрози та розробляти стратегії управління ризиками для забезпечення стійкості та успішності в міжнародній діяльності. Управління цими ризиками вимагає комплексного підходу, включаючи аналіз та оцінку ризиків, розробку стратегій управління ризиками, страхування та зменшення експозиції до ризиків через диверсифікацію та інші заходи.

Нестабільність уряду, зміни в законодавстві та політиці можуть негативно вплинути на діяльність підприємства у зарубіжних ринкових умовах. Валютні коливання, інфляція, зміни в економічних умовах та фінансові кризи можуть становити загрозу для міжнародного бізнесу. Різниця в культурних інтерпретаціях, мовні бар'єри, соціальні конфлікти можуть ускладнити співпрацю з партнерами та реалізацію продукції на міжнародних ринках. Швидкий технологічний прогрес може створювати конкурентні переваги, але також може вимагати великих вкладень у постійне оновлення технічних засобів.

Катаклізми, кліматичні зміни та інші екологічні фактори можуть спричинити збитки для міжнародного бізнесу, зокрема для ланцюга постачання.

Розуміння цих ризиків і прийняття відповідних стратегій ризик-менеджменту допомагають зменшити негативний вплив на діяльність підприємства та забезпечити його стійкість у глобальному бізнес-середовищі.

У доповіді розглянуто класифікацію ризиків, які можуть виникати в міжнародній діяльності аграрних підприємств. Зазначено різноманітні аспекти ризиків, включаючи політичні, економічні, соціокультурні, екологічні, технічні та конкурентні аспекти. Розглянуто загальні особливості кожного типу ризиків і наведено приклади потенційних загроз для аграрних підприємств. Зазначено, що розуміння та управління ризиками в міжнародній діяльності є ключовими для забезпечення стійкості та успішності підприємств в глобальному середовищі.

Список використаних джерел

1. Витвицька О. Реалізація мотивацій підприємницької діяльності (вітчизняний та зарубіжний досвід). Регіональна економіка. 2000. №1. С.127-132

2. Перерва П.Г., Шаульська Л.В., Кобелева Т.О. Формування та використання системи моніторингу підприємницьких ризиків як запорука сталого розвитку бізнес-структур. *Економіка і організація управління*. № 1 (49), 2023. С.45-56

3. Витвицька О.Д., Козупиця Є.С. Інноваційні зміни та стимулювання розвитку галузі бджільництва в Україні. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2016. № 4. С. 44-48.

4. Pererva P.G., Kocziszky G., Veres Somosi M. (2019) Compliance program: [tutorial]. Kharkov; Miskolc : NTU "KhPI". 689 p.

5. Витвицька О.Д. Роль комерціалізації інноваційної продукції у забезпеченні розвитку економіки. *Агроінком*. 2010. №10-12. С. 12-18.

6. Перерва П.Г., Борзенко В.І., Кобелева Т.О. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник. Харків: НТУ «ХПІ», 2019. 1002 с.

URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/286988829.pdf>

7. Витвицька О.Д. Інноваційний розвиток підприємств аграрного сектору: монографія. Київ: Аграр Медіа Груп. 2012. 407 с.

8. Кобелева Т. О. Комплаєнс-безпека промислового підприємства: теорія та методи: монографія. Харків: Планета-Принт, 2020. 354с.

9. Витвицька О.Д. Вдосконалення механізмів соціально-економічних мотивацій підприємницької діяльності: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.06.02 / Ін-т регіональних досліджень НАН України. Л., 2000. 18с.

10. Kocziszky György, Pererva P.G., Szakaly D., Somosi Veres M. (2012) Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.

11. Витвицька О.Д., Даценко М.С., Даценко С.М., Розвиток ринку сільськогосподарської техніки. *Економіка АПК*. 2010, №10. С. 103-108.

12. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В.Л. Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства /ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В.Л. Х.: Віровець А.П.: Апостроф, 2012. 703 с.